

Kuunteleva koulu

Puhe ja äänimaisema

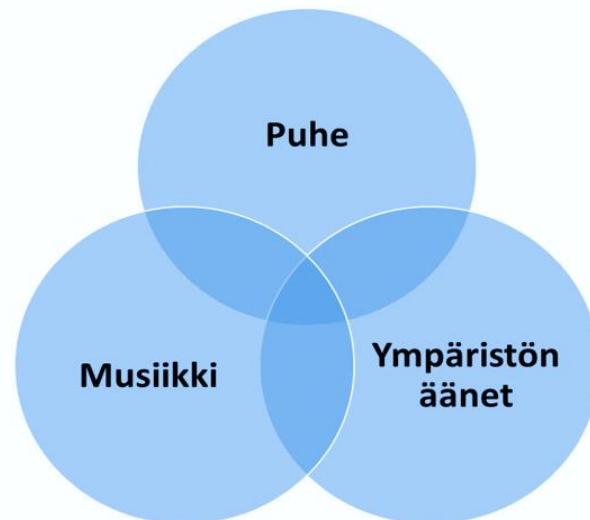
eNorssin TutKoKe-symposium
Turku 29.8.2018

MuT Olli-Taavetti Kankkunen

Tampereen yliopiston normaalikoulu
tnolka@staff.uta.fi

ÄÄNIYMPÄRISTÖ

Kuultavissa eli ympäristössä tarjolla olevat äänet

ÄÄNIMAISEMA

Kuuntelussa tulkittu ääniympäristö

Puhe – Musiikki – Äänimaisema
(semanttinen jatkumo)

Ääniympäristö

- Ympäristön äänienergia (fysikaalinen ilmiö)
- Äänilähteistä vastaanottajalle tuleva ääni sellaisena kuin ympäristö on sen muovannut

Äänimaisema

- Ääniympäristö sellaisena kuin tietyssä kontekstissa oleva yksilö tai yhteisö sen vastaanottaa tai kokee ja/tai ymmärtää

Kuuntelukasvatus suomalaisessa perusopetuksessa - käsitteellinen jäsenitys

Perusopetuksen kuuntelukasvatus		
Puheen kuuntelukasvatus	Musiikin kuuntelukasvatus	Äänimaiseman kuuntelukasvatus
- Puhuttu kieli	- Musiikki	- Ympäristöääni
Puheen kuuntelukompetenssi	Musiikin kuuntelukompetenssi	Äänimaiseman kuuntelukompetenssi

Puheen kuuntelu

- Laajassa merkityksessä puheen kuuntelu tarkoittaa toisen *ihmisen arvostavaa kohtaamista* eli dialogista kuuntelua
- Koulun jokainen opettaja on puheen kuuntelun eli vuorovaikutustaitojen opettaja

Puheen kuuntelu

- Demokraattisen ja tasa-arvoisen vuorovaikutuksen tavoitteena ei ole yhteisymmärrys samanmielisyyden merkityksessä, vaan *yhteinen ymmärrys* ja vuorovaikutuksen jatkuminen.

Puheen kuuntelu

- Globaalin vuorovaikutuksen ja monikulttuurisuuden lisääntymisen myötä suomalaisessa yhteiskunnassa kasvaa erilaisten ihmisten ja ihmisryhmien keskinäisen kuuntelun tarve.
- Kasvatettavan kasvu itsenäiseksi, vastuulliseksi äänelliseksi toimijaksi sisältää ajatuksen kasvusta tasaveroiseksi ja päteväksi kommunikoijaksi (ks. POPS 2014, 20–22).
 - Kukaan ei ole kompetentti yksinään.

Harjoitus 1: Puheen kuuntelu

- Jakautukaa pareiksi
- Päättäkää, kumpi on A ja kumpi B
- Seuraava dia:
 - B: sulje silmäsi
 - A: Katso ohje
- Sitä seuraava dia:
 - A: sulje silmäsi
 - B: Katso ohje

Ohje: A

Kerro parillesi 30
sekunnin ajan
viimeisimmästä
onnistumisen
kokemuksestasi työssä
tai vapaa-ajalla.

Ohje: B

Älä reagoi parisi kertomukseen
millään tavalla!

Ohje: A & B

➤ Toimi dian ohjeen mukaan!

Johtopäätökset

Ihmisellä on tarve tulla nähdyksi ja kuulluksi.

➤ On tärkeää toimia niin, että syntyy kontakti
- pahinta on välinpitämättömyys.

➤ Eettisen kuuntelukasvatuksen ytimenä on
kokonaisvaltainen, dialoginen ja

kaikkien aistien käyttöön perustuva empaattinen kuuntelu.

Puheen kuuntelu koulussa

- Kuunteleva koulu on demokraattinen oppiva yhteisö
- ”Ongelmatonta työpaikkaa ei ole, mutta hyvässä työyhteisössä ongelmia kyetään ratkaisemaan yhdessä. Vuorovaikutuksessa on tärkeää myös kuuntelu ja kyky asettua toisen asemaan.”

(Kinnunen, K., Nissilä, M-L & Rosenström, M. 2018. Työhyvinvoinnin ABC. Opettaja 14/2018,26.)

- Paras tapa ymmärtää ihmisiä on kuunnella heitä.

Äänimaiseman kuuntelu

- Äänikävely on mikä tahansa retki, jonka tarkoituksena on ympäristön kuunteleminen (Westerkamp 2011).
 - Herkistä korvasi ympäristöäänelle!

Harjoitus 2: Äänimaiseman kuuntelu

- Ensiksi: Kuuntele itse tuotettuja ääniä!
 - Kuuntele oman liikkumisesi ääniä
 - Kuuntele liikkuvan kehosi ääniä
- Toiseksi: Kuuntele ympäristön ääniä!
 - Toisia ihmisiä
 - Luonnon ääniä
 - Mekaanisia ääniä

Harjoitus 2: Äänimaiseman kuuntelu

Koontikeskustelu äänikävelyn jälkeen:

➤ Henkilökohtaisia kokemuksia

- Mieleenpainuvvin ääni kävelyn aikana?
- Hiljaisin, voimakkain tai kauimpaa tullut ääni?

➤ Millainen tämän koulun ääniympäristö on?

- Toisia ihmisiä (%), Luonnon ääniä (%), Mekaanisia ääniä (%)?

➤ Mitä muuttaisit äänimaisemassa?

- Äänet, jotka haluaisit suojella tässä äänimaisemassa?
- Äänet, jotka haluaisit hävittää tästä äänimaisemasta?

Kirjallisuutta:

Burbules, Nicholas C. (1993). *Dialogue in Teaching. Theory and Practice*. New York & London: Teachers College Press.

Dewey, John (MW 9). *Democracy and Education. An Introduction to the Philosophy of Education*. Teoksessa Jo Ann Boydston [Elektroninen aineisto Larry Hickman (toim.) 2003] *The Collected Works of John Dewey, 1882–1953. The Middle Works of John Dewey, 1899–1924. Volume 9: 1916*. Carbondale & Edwardsville: Southern Illinois University Press, 3–375.

Kankkunen, Olli-Taavetti (2012a). Ääni kuuluu kaikille – ääniympäristön kuuntelu musiikkikasvatuksessa. *Kasvatus* 43 (2), 146–159.

Kankkunen, Olli-Taavetti (2012b). Käy kuuntelemaan! Äänikävely ja ääniympäristön havainnointi. Teoksessa Kaarina Ahonen & Tiina Juutilainen (toim.) *Järjen ja arjen ääniä. Tampereen normaalikoulu tutkii, kokeilee ja kehittää*. Tampere: Tampere University Press, 119–153.

Kankkunen, Olli-Taavetti (2018a). *Kuuntelukasvatus suomalaisessa perusopetuksessa – kohti yhteisöllistä äänellistä toimijuutta*. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia. *Studia Musica* 75. Helsinki: Unigrafia.

Kankkunen, Olli-Taavetti (2018b). *Musiikkikasvatus ja äänimaisema*. Suomen musiikkikasvatusseura - FiSME ry. Kuukauden kolumni 7-8. <https://fisme.fi/kuukauden-kolumnit/aanimaisema/>

Schafer, R. Murray (2015). *Kuuntelukasvatus. 100 kuuntelu- ja ääniharjoitusta*. Toim. ja suom. Olli-Taavetti Kankkunen, Heikki Uimonen & Meri Kytö. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja C. Oppimateriaaleja 18.

Truax, Barry (1984). *Acoustic Communication*. Wesport: Ablex Publications.

Wolvin, Andrew D. (toim.) (2010). *Listening and Human Communication in the 21st Century*. West Sussex: Wiley-Blackwell.